

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1910. Första Kammaren. Nr 5.

Lördagen den 5 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m., och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr statsrådet *Malm* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående uppförande af nytt ridhus vid krigsskolan å Karlberg; och

2:o) angående bestridande af kostnaderna för vattenfallsstyrelsen m. m.

Justerades protokollen för den 27 och 29 nästlidna januari.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial nr 11, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Olof Olsson i Kullenbergstorp väckt motion;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af 35 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen; och

nr 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1 § 3 mom. i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning af maltdrycker;

lagutskottets utlåtande och memorial:

nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 27 mom. 1 värnpliktslagen den 14 juni 1901; och

nr 2, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Alfr. Fornander väckt motion; äfvensom

jordbruksutskottets memorial:

nr 2, med anledning af remiss från Första kammaren af en utaf herr A. Bergström väckt motion;

nr 3, i anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr P. Zimdahl väckt motion;

nr 4, i anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr A. Olsson i Tyllered m. fl. väckt motion; samt

nr 5, med berättelse angående undsättningsfonden.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens första kammare, revisionssekreteraren m. m. *Ernst Håkanson* till följd af vrickning af högra handleden f. n. är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet, intygar Stockholm den 3 februari 1910.

Sture Carlsson,
öfverläkare.

Företogs val af sex revisorer för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning sistlidna år, hvilken granskning skall taga sin början den 1 oktober 1910; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till revisorer utsedda följande ledamöter af Riksdagens Första kammare:

friherre Beck-Friis, Johan G.,	med 109 röster
herr Bohnstedt, Edvard,	» 109 »
» Fahlbeck	» 109 »
» Fahlén	» 109 »
» von Mentzer	» 109 »
» Olsén	» 108 »

Företogs val af tre revisorssuppleanter för granskning af statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning år 1909; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit därtill utsedda följande ledamöter af Riksdagens Första kammare:

herr Bellinder	med 99 röster
» Hallin	» 84 »
» Åström	» 84 »

sedan ordningen mellan de två sistnämnda blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning år 1909; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till valmän:

herr Andersson, Gustaf,	med 96 röster
» Barthelson,	» 96 »
» von Baumgarten	» 96 »
» Behm	» 96 »

herr Berg, Lars,	med 96 röster
» Björck	» 96 »
» Björklund, Olof,	» 96 »
» Boman	» 96 »
» Cavalli	» 96 »
» af Ekenstam	» 96 »
» Ekman	» 96 »
» Ekströmer	» 96 »
» von Geijer	» 96 »
grefve Klingspor	» 96 »
herr Larsson	» 96 »
grefve Lewenhaupt	» 96 »
herr Ljungberg	» 96 »
» Magnuson	» 96 »
» Ros	» 96 »
» Sandwall	» 96 »
» Strömberg	» 96 »
grefve Wachtmeister, Axel,	» 96 »
herr Wijk, Erik,	» 96 »
» Åström	» 96 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kammaren fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räknenskaper och förvaltning år 1909; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedda till valmanssuppleanter:

herr Skytte	med 86 röster
» Carlberg	» 86 »
» Paulson	» 86 »
» Samuelson	» 86 »
» Björklund, Henning,	» 85 »
» Gustafsson	» 85 »

sedan ordningen mellan dem, som erhållit lika antal röster, blifvit genom särskilda lottningar bestämd.

Herr *Ljungberg* afgaf en motion, nr 42, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

Denna motion hänvisades till bevillningsutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflämnade nådiga propositionerna.

Upplästes ett ingifvet läkarintyg af följande lydelse:
Riksdagsman *E. Hammarlund* är på grund af sjuklighet under närmaste tiden förhindrad deltaga i riksdagsarbetet, intygar Stockholm den 5 februari 1910.

A. Hiller,

prakt. läkare.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 11,50 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Söndagen den 6 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 3, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående ändring af tullsatserna för kaffe och kaffesurrogat, dels ock en i ämnet väckt motion.

Vid föredragning af statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 11, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Olof Olsson i Kullenbergstorp väckt motion, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt, med förklarande att motionen vore af beskaffenhet att höra till behandling af bankoutskottet.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkanden nr 1 och 2 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande nr 1.

Vid föredragning af lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 2, med anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr Alfr. Fornander väckt motion, lades detta memorial till handlingarna, med förklarande att motionen vore af beskaffenhet att höra till behandling af tillfälligt utskott.

Vid föredragning af jordbruksutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 2, i anledning af remiss från Första kammaren af en utaf herr A. Bergström väckt motion, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt, hvarjämte motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Vid föredragning af jordbruksutskottets sistlidne dag bordlagda memorial:

nr 3, i anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr P. Zimdahl väckt motion, och

nr 4, i anledning af remiss från Andra kammaren af en utaf herr A. Olsson i Tyllered m. fl. väckt motion,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt med förklarande att motionerna vore af beskaffenhet att höra till behandling af statsutskottet.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 5, med berättelse angående undsättningsfonden.

Herr *Hildebrand* väckte en motion, nr 43, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning rörande lämpligaste medlen att motarbeta alkoholmissbruket i Sverige.

Denna motion hänvisades till ett tillfälligt utskott.

Friherre *Beck-Friis, Johan*, afgaf en af honom m. fl. under-tecknad motion nr 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bestridande af återstående kostnader för utgifvande af en handbok öfver statsverkets jämte därtill hörande fonders medelsförvaltning.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Herr Trygger yttrade: Jag ber att få hemställa, att kammaren måtte besluta tillsätta två tillfälliga utskott, hvarterda bestående af fem ledamöter och tre suppleanter, samt att till tillfälliga utskottet nr 1 måtte hänvisas följande motioner: nr 5, af grefve Wachtmeister, Henning, m. fl., angående tjänsteårsberäkning för länsjägmästare; nr 28, af herr Bergström, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om smärre, i skogsbygder anlagda järnvägars betydelse för den allmänna ekonomiska utvecklingen och nr 43, af herr Hildebrand, angående utredning i alkoholfrågan, och till tillfälliga utskottet nr 2, följande motioner: nr 4, af herr Petersson, Lorentz, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utfärdande af sådana bestämmelser för begagnande af eldvapen, att den allmänna säkerheten, särskildt på landsvägarna, icke må äfventyras; nr 8, af grefve Lewenhaupt, angående skrifvelse till Konungen med begäran om ändrade bestämmelser för trafik med automobiler; nr 37, af herr Löfgren, angående skrifvelse till Konungen i fråga om afskaffande af biskops själfskrifna utöfvande af prokanslärämbete vid rikets universitet, och nr 38, af herr Lindblad m. fl., angående skrifvelse till Konungen i fråga om ändring af förlägningsort för vissa regementen.

På särskilda propositioner beslöts, att ifrågavarande motioner skulle fördelas mellan två tillfälliga utskott, hvarterda bestående af fem ledamöter, med tre suppleanter, äfvensom att motionerna nr 5, 28 och 43 skulle behandlas af tillfälliga utskottet nr 1 samt motionerna nr 4, 8, 37 och 38 handläggas af tillfälliga utskottet nr 2.

På framställning af herr vice talmannen beslöts vidare, att val af ledamöter i dessa utskott skulle företagas vid kammarens sammanträde nästa onsdag och val af suppleanter påföljande dag.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 7,20 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 8 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr Anderson, Albert, erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman, mina herrar! Såsom bekant är, har vår älskade Konung råkat ut för en sjukdom, och jag hemställer, att kammarens ledamöter behagade förena sig med mig och till herr talmannen framställa en anhållan, att han måtte förhöra sig om Hans Maj:t Konungens hälsotillstånd.

Härtill lämnade kammaren sitt enhälliga bifall.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af friherre *Beck-Fris, Johan*, den 6 i denna månad aflämnade, af honom m. fl. undertecknade motion, nr 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bestridande af återstående kostnader för utgifvande af en handbok öfver statsverkets jämte därtill hörande fonders medelsförvaltning.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 6 innevarande februari bordlagda betänkande nr 3.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 5 och 6 innevarande månad bordlagda betänkanen:

nr 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af 35 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen och, nr 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1 § 3 mom. i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning af maltdrycker,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanen hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande nr 1, i anledning af Kungl.

Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 27 mom. 1 värnpliktslagen den 14 juni 1901, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ledighet från riksdagsgröromålen beviljades herr *Boman* från den 10 till och med den 19 innevarande februari.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 9 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

Herr vice talmannen yttrade: På grund af det uppdrag, som kamrarna i går tilldelade sina talmän att å kamrarnas vägnar efterfråga Hans Majestät Konungens hälsotillstånd, begåfvo vi oss, Andra kammarens talman och jag, genast efter slutadt plenum till Kungl. slottet och fingo därvid mottaga det hugnesamma meddelandet, att Hans Majestät Konungens tillstånd var mycket tillfredsställande.

Hans Majestät, som underrättades om vårt besök, lät anmoda oss att till kamrarna frambara hans varma tacksägelse för den mot honom visade vänligheten och uttryckte sin förhoppning att snart få återvinna hälsan.

Justerades protokollet för den 2 i denna månad.

Företogs val af fem ledamöter i Kammarens tillfälliga utskott nr 1. Därvid aflämnades 113 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades af 74 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet»

och en annan grupp utgjordes af 39 valsedlar med öfverskrift »de moderata».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom:

- nr 1 herr Hildebrand,
- » 2 » Danström,
- » 3 grefve Lagerbjelke,
- » 4 » Wachtmeister, Henning,

hvilka namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar utom två.

För »de moderata» uppfördes såsom:

- nr 1 herr Almgren,
- » 2 grefve von Rosen, G. P. A.,

hvilka två namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda i följande ordning:

herr Hildebrand	från »det förenade högerpartiet»,
» Almgren	» »de moderata»,
» Danström	» »det förenade högerpartiet»,
grefve Lagerbjelke	» »det förenade högerpartiet»,
» von Rosen, G. P. A.,	» »de moderata».

Företogs val af fem ledamöter i Kammarens tillfälliga utskott nr 2. Därvid aflämnades 117 valsedlar, som godkändes och efter partibeteckning ordnades i två särskilda grupper så, att en grupp bildades af 75 valsedlar med öfverskrift »det förenade högerpartiet» och en annan grupp utgjordes af 42 valsedlar med öfverskrift »de moderata».

Härpå bestämdes till den utsträckning, som för utseende af föreskrifvet antal ledamöter var nödigt, för hvarje grupp ordningen mellan namnen å gruppens valsedlar, och blefvo därvid med iakttagande af härför stadgade grunder namnen uppförda så, som här efteråt sägs.

För »det förenade högerpartiet» uppfördes såsom

- nr 1 herr Sandwall,
- » 2 » Hult,
- » 3 » Karlsson,
- » 4 grefve Spens,

hvilka namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar.

För »de moderata» uppfördes såsom
 nr 1 herr Biörklund, H. T.,
 » 2 » Bosæus,
 hvilka namn i denna följd upptagits å gruppens alla valsedlar
 utom två.

Härefter vidtogs enligt gifna bestämmelser fördelningen af
 platserna mellan de olika valsedelgrupperna, och befunnos därvid
 nedannämnda personer hafva blifvit till ledamöter i utskottet valda
 i följande ordning:

herr Sandwall,	från »det förenade högerpartiet»,
» Biörklund, H. T.,	» »de moderata»,
» Hult	» »det förenade högerpartiet»,
» Karlsson	» »det förenade högerpartiet»,
» Bosæus	» »de moderata».

Ang. ändring
 af tullsats-
 na för kaffe
 och kaffe-
 surrogat.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 6 och 8 innevaran-
 de månad bordlaga betänkande nr 3, i anledning af dels Kungl.
 Maj:ts proposition angående ändring af tullsatserna för kaffe och
 kaffesurrogat, dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom proposition, nr 24, af den 14 januari 1910, som hän-
 visats till bevillningsutskottets behandling, hade Kungl. Maj:t,
 under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådspro-
 tokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen
 att besluta,

dels att rubrikerna nr 257 och 258 i gällande tulltaxa skulle
 för tiden till och med den 30 november 1911 erhålla följande
 förändrade lydelse:

	Kvantitet för tull- beräkningen.	Tullsats	
		Kronor	öre
257. Kaffe	1 kilogram	—	18
258. brändt, och kaffesurrogat alla slag.....	1 kilogram	—	30

dels att nämnda tullsats å kaffe skulle anses gälla från och
 med den 1 januari 1910,

dels med afseende å tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat,
 alla slag, att ofvan angifna tullsats af 30 öre för kilogram skulle
 anses gälla från och med den 29 januari 1910 och att en tullsats
 af 26 öre för kilogram skulle anses gälla under tiden från och
 med den 1 till och med den 28 i samma månad,

dels ock att för hvarje förtullning af kaffe eller kaffesurrogat,
 som ägt rum från 1910 års ingång efter annan än nu angifna

grunder, af vederbörande skulle till tullverket erläggas skillnadsbeloppet mellan den för förtullningen bestämda tullafgiften och tullafgift, som med tillämpning af ofvan angifna tullsatsers skolat utgå vid tiden för förtullningen.

Till förberedande behandling af bevillningsutskottet hade jämväl hänvisats en inom Andra kammaren af herr *Karlsson* i Fjäl väckt motion, nr 179, hvare motionären, under instämmande af en annan af kammarens ledamöter, hemställt, »att, för den händelse Kungl. Maj:ts proposition nr 24 skulle af Riksdagen bifallas, den i propositionen föreslagna tullförhöjningen af kaffe måtte gälla från den 26 december 1909».

Utskottet hade i förevarande betänkande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat oförändradt bifallas, samt med afslag å herr *Karlssons* i Fjäl ofvanberörda motion måtte besluta,

1:o) att rubrikerna nr 257 och 258 i gällande tulltaxa skulle för tiden till och med den 30 november 1911 erhålla följande förändrade lydelse:

	Kvantitet för tullberäkningen.	Tullsats.	
		Kronor	öre
257. <i>Kaffe</i>	1 kilogram	—	18
258. brändt, och kaffesurrogat, alla slag.....	1 kilogram	—	30

2:o) att nämnda tullsats å kaffe skulle anses gälla från och med den 1 januari 1910,

3:o) med afseende å tullen å kaffe, brändt, och kaffesurrogat, alla slag, att ofvan angifna tullsats af 30 öre för kilogram skulle anses gälla från och med den 29 januari 1910 och att en tullsats af 26 öre för kilogram skulle anses gälla under tiden från och med den 1 till och med den 28 i samma månad, samt

4:o) att för hvarje förtullning af kaffe eller kaffesurrogat, som ägt rum från 1910 års ingång efter annan än nu angifna grunder, af vederbörande skulle till tullverket erläggas skillnadsbeloppet mellan den för förtullningen bestämda tullafgiften och tullafgift, som med tillämpning af ofvan angifna tullsatsers skolat utgå vid tiden för förtullningen, dock med rätt för Kungl. Maj:t att i särskilda fall, där tillförlitligen styrktes, att vederbörande på grund af tidigare ingångna leveransafstal skulle genom tullförhöjningen tillskyndas förlust, och förtullning för aftalens fullgörande ägt rum under januari 1910, medgifva befrielse från utgifvande af skillnadsbeloppet, skolande framställning om dylik befrielse göras före den 1 mars 1910.

Vid punkten 1 hade reservation anförts af herrar *K. G. Karlsson*, *J. Bromée* och *Branting*, friherre *Bonde* samt herrar *Kvarnzelius* och *Röing*, hvilka på andragna skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten 2 hade reservation afgifvits af herr *Boman*, som af anförda orsaker förklarar sig anse, att utskottet i denna punkt bort föreslå Riksdagen att besluta, att förestående tullsatser skulle tillämpas från den dag efter Riksdagens beslut, som Kungl. Maj:ts finge bestämma.

Herr *Eklund*: Herr statsrådet och chefen för Kungl. finansdepartementet har i sin motivering till höjning af kaffetullen med anförda siffror visat, att tullsatsen i Sverige för kaffe — äfven om den föreslagna förhöjningen af 50 %, eller från 12 till 18 öre per kilo, skulle genomföras — likväl komme att betydligt understiga tullsatserna å samma vara i de flesta andra europeiska länder. Denna omständighet har han vid sidan af hufvudskälet: behof af *ökade statsinkomster*, anført såsom en medverkande faktor för bifall till den föreslagna åtgärden. Vål gör han vid återgifvande af andra länders tullskattesatser en reservation i afseende å lämpligheten af att för våra motsvarande afgifter uppställa utländska förebilder, men icke förty meddelas dessa jämförelsesiffror. Mera vägledande hade emellertid varit, om man fått se jämförelsesiffror i afseende å de salupris, som den konsumerande allmänheten får betala, ty det är visst icke alldeles gifvet, att den lägre tullsatsen hos oss medför ett salupris, som står i riktigt förhållande till tullsatsens mindre belopp. Det skulle till och med kunna tänkas, att kaffe i ett land med högre tull, än vårt land har, kan af konsumenterna köpas billigare trots den högre tullen. Men äfven om kaffet hos oss skulle, tack vare en relativt låg tull, vara billigare i inköp än i åtskilliga länder, hur ställer det sig med andra nödvändiga lifsförnödenheter? Hvad kostar den ännu viktigare nödvändighetsvaran socker i vårt land och i utlandet, t. ex. England? Hvad kosta mjöl, bröd, kläder och skodon? Alla dessa förnödenheter, och för öfrigt snart sagdt allt hvad till uppehållet hör, kunna i de flesta åberopade länderna erhållas betydligt billigare än i Sverige. Det hade väl därför icke varit så alldeles ur vägen, att åtminstone en enda större hushållsartikel lämnats oberörd af statsmakternas fördyringsgrepp.

Vid fråga om påläggande af en ny eller ökning af en förutvarande konsumtionsskatt borde icke förgätas att skärskåda den tillämnade skatten i belysning äfven af alla andra redan pålagda, lifsuppehållet fördyrande skatter och afgifter.

När det är skatt på allt hvad man behöfver, så är nog det sammanlagda skattebeloppet vid en jämförelse med utlandet icke af beskaffenhet att ställa vårt land i så gynnsam dager som de

siffror, hvilka herr finansministern i den kungl. propositionen i detta fall kunnat åberopa sig på.

Bevillningsutskottet anser, att den föreslagna ökningen af kaffetullen skall betunga »ett ganska stort hushåll», såsom bevillningsutskottet uttrycker sig, med blott några få ören i veckan. Med en sådan motivering skulle man ju kunna i det oändliga höja *alla* skatter, ty toge man bara till måttligt för hvarje gång och läte bli att tänka på, hvad som förut lagts på af alla slags tullar, så blefve det ju aldrig fråga om något annat än några få örens utgift i veckan. Och hvarför icke lika gärna beräkna kostnaden per dag, det skulle låta ännu oskyldigare!

Ören göra dock ganska snart kronor. Några ören på en vara och några på en annan representera vid årets slut afsevärda be-
lopp, åtminstone för de mindre bemedlade, hvilka, om de vilja göra rätt för sig i allt, nog måste se äfven på ettöringen.

Den kungl. propositionen ställer i utsikt, att de befolkningslager, som närmast drabbas af den ökade tullförhöjningen, genom omläggningen af den direkta beskattningen komma att få vissa lättnader. Det är ju godt och väl, men denna omläggning är ännu ej beslutad, och då är det, synes det mig, för tidigt att bygga på den. Men äfven om den beslutas, hvad är värdet af dessa lättnader, och bli de icke blott skenbara, då man på den indirekta beskattningens väg samtidigt — ja, för att vara riktigt säker till och med i förväg — pålägger nya bördor?

För min ringa del skulle jag ha ansett lyckligare, ifall herr finansministern, om nu staten ovillkorligen behöfde ökade inkomster, framför kaffet tänkt på tobaken, som dock är en lyxvara. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet säger herr finansministern, att en omläggning af tobaksbeskattningen bör reserveras för mötande af kraf af mera allmän och omfattande natur.

Jag förstår ej, hvarthän dessa ord syfta. Måhända få de ställas i samband med hvad herr finansministern äfvenledes uppmärksammat, nämligen statens, kommunernas, landstingens och hushållnings-sällskapens frigörande från rusdryckshandteringen såsom inkomstkälla. Är det för att möjliggöra en sådan frigörelse, som den nämnda reserven skall vara tillfinnandes, må så vara! Om icke, hvarför ej nu taga tobaken?

Att den föreslagna ökningen af kaffetullen ovillkorligen behöfs för statsregleringen, vet man ju ännu icke. Riksdagen har ju i sin hand att göra besparingar eller eventuellt finna på andra utvägar. Några större summor komma ju ej heller att inflyta, åtminstone till en början, tack vare den stora import, som förekom de sista dagarna af förra året. Detta torde emellertid icke förhindra, att konsumenterna få betala den nya tullen, visserligen icke till staten utan till affärsmännen — till de lyckliga affärsmännen, som voro spekulativa nog att genast låta förtulla sina partier.

Herr vice talman! Jag tillåter mig anhålla om bifall till den vid punkt 1:o) af utskottets hemställan af herr K. G. Karlsson m. fl. fogade reservation.

Herr Boman: För min del finner jag den af Kungl. Maj:t i propositionen anförda motiveringen för förhöjd kaffetull uttömmande och fullt nöjaktig, och jag har därför icke tvekat att inom utskottet biträda propositionen i denna del.

Därmed kan jag icke i samma kungl. proposition finna någon som helst motivering för den nyhet, som i andra punkten föreslås, nämligen införande af en retroaktivt verkande tullsats. Det finnes i det Kungl. förslaget icke ens något omnämmande af, att detta är en nyhet. Visst icke skall det falla mig in att göra något uttalande om grundlagsenligheten af ett sådant förslag, särskildt då det kommer från Kungl. Maj:t. Denna grundlagsenlighet är, förmodar jag, redan ådagalagd, ehuru jag lutar starkt åt den meningen, att Kungl. Maj:ts regering i fjol knappast skulle ha ansett förslaget grundlagsenligt. Men förslaget har väl grundats på den princip, som nu användes för att tolka aftal, nämligen att hvad som i ett aktstycke icke är förbjudet, det är tillåtet, och något förbud mot att låta en tullhöjning verka retroaktivt finnes icke i grundlagen. Jag tror dock icke, att det vore lyckligt, om samma princip, som ofta kommit till användning vid arbetsaftal, komme att vinna burskap äfven vid grundlagstolkning i vårt land.

Dock, jag skulle icke hafva tagit upp frågan i denna del, om jag icke ansåge, att den för näringslifvet äger så ofantligt stora och farliga konsekvenser, som jag vill söka påvisa.

Är det grundlagsenligt att i dag den 9 februari besluta en från 1 januari retroaktivt verkande tullsats, så är det naturligtvis grundlagsenligt, om ett sådant beslut fattas t. ex. den 9 maj. Är det grundlagsenligt att, såsom nu ifrågasättes, besluta en mycket liten tullförhöjning af detta slag, så är det också grundlagsenligt att besluta en tullförhöjning, som är vida högre, och som har en mycket större inverkan på varans försäljningspris. Och är det grundlagsenligt att besluta den i dag föreliggande tullförhöjningen, så är det också grundlagsenligt att åsätta hittills tullfria varor en retroaktivt verkande tull.

Nu säga naturligtvis herrarne, att så gör icke Riksdagen — och det tror jag icke heller — men två af dessa alternativ, som jag framställt såsom möjliga, förelägo redan nu. En motion i Andra kammaren om retroaktivitetens utsträckning några dagar in på det gångna året har föranledt tillstyrkande af tre reservanter i bevillningsutskottet och lär nog komma att röna åtskilliga sympatier inom Andra kammaren.

Inom utskottet måste votering anställas för att få afgjort, huruvida detta förslag om kaffetull skulle företagas till behandling

nu eller om frågan skulle uppskjutas till slutet af riksdagen, då man bättre kunde öfverskåda budgetens ställning. Hur tro herrarne, att kaffehandeln läge i vårt land kommer att te sig med denna ovisshet, som nu en tid rådt? Dagligen säljes i medeltal 100,000 kilogram kaffe; den försålda kaffemängden på tiden sedan den 1 januari blir således omkring 4,000,000 kilogram. Denna kvantitet har öfvergått till konsumenterna, utan att köpare och säljare haft klart för sig hvad priset varit eller bort vara. Denna gång gäller det lyckligtvis endast 6 öre pr kilogram, men det kunde ha varit högre siffror. För konsumenterna är detta icke så farligt, då risken här blir mera fördelad, och äfven för de flesta detaljhandlarna är faran icke heller så stor med dessa låga siffror, emedan deras vinst å kaffe i alla fall är nöjaktig. Värre är det för grosshandlarna, särskildt de partiaffärer, som uteslutande föra kaffe, hvilka icke veta, hvad pris de skola betala och således ej heller hvad de böra fordra och för hvilka vinsten i regel vida understiger 6 öre pr kilogram.

Nu kunna herrarne säga, att man kan skydda sig i sådant hänseende genom förbehåll vid försäljningsaftalen. Men det är icke lätt att under flera månader, kanske äfven då varan skall betalas, icke veta, om förutsättningarna för aftalet gälla eller icke.

Vid sådana konsumtionsskatter som tullar och acciser bör det ligga i sakens natur, att dessa anordnas på sådant sätt, att det blir möjligt för importören eller fabrikanten att vältra skatterna öfver på konsumenterna. Men här är fråga om att införa en afgift på ett sådant sätt, att ett dylikt öfverflyttande faktiskt omöjliggöres.

Jag har i den reservation, som jag afgifvit, påpekat, huru som eu sådan nyhet som införandet af en retroaktivt verkande tull borde ha föregåtts af ändringar särskildt i tullstadgan. Denna är dock en af Kungl. Maj:ts utfärdad förordning, som väl är afsedd att tillämpas. Såvidt jag kan läsa, tillförsäkras den, som förtullar en vara från nederlag att betala endast den tullsats, som gäller, då varan till förtullning angifves. Att förena detta stadgande med ett stadgande om efterdebitering finner jag icke riktigt, och bestämmelsen i § 29 af tullstadgan om, att innan en vara, som direkt förtullas, utlämnas till trafikanten, skall tullafgiften vara erlagd, synes mig icke heller riktigt stämma öfverens med den efterdebitering, som nu föreslås.

Bevillningsutskottet har genom ett tillägg till fjärde punkten i Kungl. Maj:ts framställning, sökt undanröja och i viss mån äfven lyckats undanröja en del af de olägenheter, som jag här påvisat. Många köpmän komma visserligen genom denna tilläggsbestämmelse att blifva skyddade från ekonomisk förlust, men det är ganska lätt att påvisa, att i åtskilliga fall detta skydd icke är fullständigt, utan att köpmän verkligen bli obehörigt lidande äfven med dessa nya bestämmelser. I hvarje fall är det väl icke

tvifvel om, att detta tillägg ingalunda kan häfva de rent principiella betänkligheter, som jag påvisat måste finnas, därest detta beslutas utan föregången lagändring.

Genom den kungörelse af statsrådsprotokollet för den 31 december 1909, som ägt rum, vanns i ganska väsentlig mån det afsedda syftet, eller att den föreslagna nya tullen skulle blifva effektiv äfven i år. Då man dels fick veta, att tullförhöjningen icke vore större än 6 öre pr kilogram, dels erfor, att den möjligheten förelåg, med hvilken man alltså måste räkna, att tullen kunde göras retroaktiv, låg häri ett band för spekulationen. Jag förmenar således, att syftet, nämligen tillgodoseende af statsverkets intresse, redan härigenom väsentligen är runnet.

Då jag här påvisat betydande olägenheter af ett bifall till utskottets hemställan och då jag tror att det är lyckligare, att statsverket eventuellt förlorar några hundratusen kronor än att enskilda obehörigen tillskyndas förlust, vågar jag, herr vice talman, yrka afslag på utskottets hemställan i punkt 2:o samt bifall till den af mig vid denna punkt afgifna reservationen. Tillika får jag yrka afslag på utskottets hemställan i punkterna 3:o ooh 4:o).

Herr Wester: Genom omläggning af den direkta skatten befrias de mindre inkomsttagarna från en betydande skatt, uppgående till öfver 1,000,000 kronor, som hittills utgått från dem. Om sålunda den föreslagna kaffetullen skulle genomföras, så är denna tullförhöjning icke en skatteökning, utan en skatteomläggning. Den förste ärade talaren framhöll, att det blir ingen lättnad för de mindre inkomsttagarne genom denna skatteomläggning och att denna skatteomläggning icke ännu är beslutad. Ja, det är ju riktigt, att den kungl. propositionen härom hade bort gå före denna, men man ansåg sig icke kunna uppskjuta behandlingen af denna proposition, och dessutom vill jag säga, att en icke oväsentlig skatteomläggning skedde förlidet år, då Riksdagen beslöt, att familjeförsörjare, som hade öfver tre personer att försörja, skulle få sitt bevillningsfria afdrag ökad med 200 kronor, en lättnad, som i hög grad träffade åtminstone alla jordbruksarbetarne. Nu säga reservanterna, att detta är att gifva med ena handen och taga tillbaka med den andra. Ja, det må så vara, men beträffande andra samhällsklasser tar staten med båda händerna, genom både direkt och indirekt beskattning, och gifver ingenting tillbaka, och några klagomål från det hållet hafva icke försports, ity att man är öfvertygad, att denna skatt är nödvändig för staten. När det nu gäller att fylla ett statsbehof på 8 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, kan det väl icke befinnas vara så obilligt emot de mindre bemedlade, att man, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, tager fyra femtedelar af detta belopp, d. v. s. 6,700,000 kronor genom direkt beskattning och endast en femtedel däraf eller 1,800,000 kronor genom indirekt beskattning. Det är ju ändå en

fördelning af skattebördan, som drabbar de mera bärkraftiga i högre grad än de mindre bärkraftiga.

Det är ju också ett annat förhållande, som gör, att det icke torde blifva så svårt för de mindre bemedlade att bära denna skatt. Kaffepriset har nämligen väsentligen fallit under senare år, och afven med beräkning af den högre tullsatsen blir det sålunda i det hela lägre än det varit förut. Det har utaf den förste talaren framhållits såsom ett önskemål, att man måtte kunna undvara denna kaffetull. Och det är jag öfvertygad om att ingen i denna kammare *önskat* annat, än att så skulle ske, men ingen har kunnat framställa något förslag, hvarifrån skattebehovet sedan skulle fyllas.

Den förste talaren framhöll visserligen, att man kan göra besparingar, och däri vill jag instämma med honom. Jag hoppas, att det i någon mån skall kunna ske. Men om så sker, så tror jag, att de många motioner, som väckts t. ex. inom liberala samlingspartiet och af socialisterna och som gå ut på en ökning af utgifterna utöfver de af Kungl. Maj:t i propositionen föreslagna med 3,300,000 kronor, komma att medföra, att, då dessa motioner antagligen i viss mån bifallas, hela besparingen, som vi kunna göra i hvad Kungl. Maj:t föreslagit, därigenom konsumeras. Huru önskvärdt det sålunda än hade varit, att vi icke hade behöft antaga denna kaffetull, kan jag dock icke finna någon möjlighet att på annat sätt fylla statsbehovet, och därför måste jag yrka bifall till utskottets förslag.

Herr K n a u s t: Det har talats mycket om de olägenheter, som skulle uppstå, därest denna tullförhöjning komme till stånd, och jag ber särskildt att få yttra mig om de föreslagna retroaktiva bestämmelserna. Denna fråga har bland köpmännen och speciellt inom den köpmannabransch, jag tillhör, väckt mycken uppmärksamhet, i synnerhet som den för köpmännen varit fullkomligt främmande och tullförhöjningen icke varit föregången af något lagligt riksdagsbeslut. I synnerhet har den väckt uppmärksamhet därför, att den af Kungl. Maj:t föregående år framställda proposition om rätt för Kungl. Maj:t att förhöja tullen å vissa varuslag icke vunnit bifall hos Riksdagen, men också därför, att den af Kungl. Maj:t tillsatta kommittén, som hade att yttra sig om förenämnda fråga, ännu icke afgifvit något betänkande.

Köpmännen använda i stor utsträckning leveranskontrakt, hvari stipuleras, att, för den händelse tullförhöjning å några varuarter skulle inträffa, skall priset debiteras i förhållande därefter. I detta fall är det visserligen föreslaget en tullförhöjning att träda i kraft från den dag, Riksdagen besluter, med retroaktivitet från den 1 sistlidne januari, men i kontrakten förekommer det icke något tal om en sådan återverkande tullförhöjning, utan vederbörande köpmän anse sig därför nödsakade att endast

debitera priset efter hvad som i leveransaftalet varit angifvet, detta så mycket mer som tullkamrarna för närvarande beträffande kaffe icke debitera högre tullsats än den nu gällande, eller 12 öre per kilogram. Man skulle ju nu kunna säga, att vederbörande köpmän få efterdebitera ökningen af dessa 6 öre per kilogram, som nu föreslås, under förutsättning att Riksdagen besluter en sådan förhöjning, men under alla förhållanden kan ju detta spörsmål blifva föremål för tvister och obehag, som alldeles undvikits, om dessa bestämmelser på förhand varit kända inom köpmannavärlden.

Hos en annan del af köpmännen förekomma icke några kontrakt med bestämmelser, hur det skall förfaras vid inträffande tullförhöjningar. Och dessa köpmän äro i ännu högre grad beroende af den föreslagna tullen, såvida den af Riksdagen bifalles. Det är ju visserligen sant, att det af försiktighetsskäl varit klokt af dessa köpmän att inrymma vissa bestämmelser om tullförhöjning i kontrakten, men denna grupp af köpmän har haft ett mycket starkt stöd för sin uraktlåtenhet härutinnan af det beslut, som föregående Riksdag fattade, då den afslog Kungl. Maj:ts proposition i frågan. Det har sålunda icke förelegat någon anledning för dem att göra några sådana bestämmelser i leveranskontrakten. Dessutom, i ett annat fall är det tydligt, att förlust för köpmännen icke kan undgås. Detta är händelsen, där vederbörande uppgjort leveranskontrakt med staten, med regementen, hospital och dylika anstalter. Dessa leveranskontrakt omfatta leveranser dels halfårsvis, dels för hela året. En sådan bestämmelse som den föregående i fråga om tullförhöjning har icke kunnat tillämpas af dem, enär vid leveranser till staten stipuleras, att inga villkor få fästas vid anbuden.

I en inom Riksdagens Andra kammare afgifven motion af herr Karlsson i Fjäl åberopas som motiv för förhöjningen och att retroaktiviteten skulle träda i tillämpning från den 26 december 1909, att man eljest bereder köpmännen tillfälle att kringgå tullbestämmelserna och bringa en för statskassan afsedd vinst sig till godo. Det är ju ett mycket egendomligt motiv, som jag för min del låter stå för motionärens räkning och som jag och med mig liktänkande köpmän icke kunna godkänna. När man säger, att man kringgår en bestämmelse, så gör man något, som lagstiftaren har förbiset, men i detta fall har lagstiftaren icke förbiset något, alldenstund tulltaxan föreskrifver, att tullen skall utgå med 12 öre per kilogram och köpmännen icke ha varit medvetna om den föreslagna tullförhöjningen, hvarken med afseende på dess belopp eller dess återverkande kraft. Vidare uttalas däri den uppfattning, att köpmännen med kändedom om den föreslagna tullförhöjningen i mycket hög grad skulle ha spekulerat i kaffe just på grund af en möjligen höjd kaffetull. Denna omständighet är enligt mitt förmenande mycket vilseledande fram-

hållen af motionären. Den stora import, som försiggått, härleder sig i främsta rummet från brasilianska regeringens åtgärder. Man har nämligen i Brasilien beslutat, att blott en viss kvantitet kaffe skulle få exporteras mot en viss förut bestämd exportafgift och att när denna kvantitet hade utskeppats, skulle ytterligare exporttull på kaffet uttagas, hvilket, praktiskt sedt, motsvarar ungefär ett exportförbud. Köpmännen hafva därför, för att kunna täcka sina köpbehof af kaffe, varit nödsakade att använda alla sina ekonomiska tillgångar, så långt deras krafter förmått, till inköp af kaffe långt in på nya året, på den grund att någon export från Brasilien af den nya skörden icke kan äga rum förrän efter den 1 juli innevarande år.

Med dessa ord har jag velat angifva de skäl, hvarför köpmännen ansett sig böra vara missnöjda med de af Kungl. Maj:t föreslagna retroaktiva bestämmelserna, men herr talman, jag har intet yrkande.

Herr Cavalli: Jag har icke varit i tillfälle att deltaga i detta ärendes slutliga afgörande inom utskottet, men jag skall, trots denna omständighet, bedja att här i hufvudsak få uppträda till försvar för utskottets åtgöranden och förslag, och jag gör det, ehuru jag i en mindre väsentlig del, hvartill jag sedan återkommer, skiljer mig från utskottet.

Motståndet mot utskottets förslag koncentrerar sig på tvenne linjer; den första gäller olämpligheten af den föreslagna tullförhöjningen, och den andra anfallspunkten riktas mot den af Kungl. Maj:t föreslagna tiden för ikraftträdandet af den nya tullsatsen.

Om jag då till öfvervägande först upptager frågan om skattens behöflighet och lämplighet, är det med en viss undran jag hört den möjligheten antydas, att man skulle kunna undvara denna skatt. Jag förstod talaren, som så yttrade sig, bättre, då han i stället för denna skatt föreslog andra. Mina herrar, det är en sanning, så gammal, att man knappt behöfver omnämna den — alla känna den på förhand — att så fort en skatt föreslås, säga alla: Nej, den vilja vi icke hafva, den skatten är icke tjänlig; tänk om man i stället föreslagit en annan! Ja, skulle man taga dem på orden, som säga så, vända om förslaget och föreslå den andra skatten, så blefve det en tredje, som vore tjänligare och behagligare. Mina herrar, det är ett otacksamt arbete att föreslå nya skatter, och komma vi en gång att se den dag, då nya skatter mottagas med välbehag, blir det angenämt både att sitta i bevillningsutskottet och att vara finansminister, men i afbidan härpå få vi taga dagen, sådan den är.

Det sades, att denna skatt icke behöfdes. Nå väl, låtom oss undersöka den saken. Vår budget är uppgjord med sådan sparsamhet, att jag, som verkligen tillhör dem i Riksdagen, som äro sparsamma och vilja pruta, icke kan se, hvar jag skall finna af-

sevärda föremål för min verksamhet i denna riktning, och jag vet dessutom af hvad som passerat under motionstiden, att här i riksdagen väckts förslag om att, utöfver det Kungl. Maj:t begärt, Riksdagen skulle anvisa omkring 3 $\frac{1}{2}$ miljoner i anslag och att täckas genom lånemedel omkring 14 miljoner kronor. Nu säga herrarna kanske: det där komma vi icke att bevilja, men säkert är att de, som begärt anslagen, skola vara med om att bevilja dem, och huru många de få med sig, när det slutliga afgörandet sker, därom veta vi ingenting. Då här i hvarje fall under ärendets privata diskussion samt i pressen med stor styrka från liberalt håll framhållits, att skatten är så otjänlig och att man kan undvara den genom afprutningar och minskade utgifter, torde det icke vara ur vägen att framhålla, att förslagen om dessa utgifter på ungefär 17 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor, hvarom jag talar, hufvudsakligen, såvidt jag kunnat utreda, utgå från ledamöter inom Riksdagen, som hysa liberala eller radikala politiska åsikter. Nu är det vidare sagdt, att för de mindre bemedlade, som drabbas af dessa skatter, betyder en ökad utgift af några öre i veckan mycket, och de mindre bemedlade behöfva se på *ett* öre, såsom uttrycket föll. Ja, det kan ju hända, men talaren sade icke, om de verkligen se på ett öre, när det gäller sådana utgifter. Jag befarar, att vårt svenska nationallyte, benägenheten att gifva ut penningar, är så stort, att det trängt ned äfven till de mindre bemedlade klasserna, och jag är icke säker på, om ett öre här betyder så mycket, som man sagt. Detta är naturligtvis icke tillräckligt skäl för att pålägga denna skatteförhöjning, men det andra är icke heller något tungt vägande skäl emot den föreslagna skatten.

Den mest maktpåliggande och svåraste uppgift, som tillkommer lagstiftaren, är att skrifva ut nya skatter; misstag och orättvisor i denna väg äro de svåraste af alla. Nåväl, det får då icke ske så, att alla skatter läggas på en klass; alla klasser böra, i möjligaste mån efter förmåga, bidra till statens behof, och jag vågar påstå att, när man lägger på de mer bemedlade den ena skatten efter den andra, måste också de mindre bemedlade i någon mån, i mån af sin förmåga bidra till statens gemensamma behof. Det är för allas behof medlen användas, icke för enskilda klassers. Och härmed har jag sagt, hvarför jag anser, att denna skatt icke är orättvis och hvarför den bör uttagas.

Går jag så öfver till frågan om skattens retroaktiva verkan, får jag erkänna, att en talare framhöll ett formellt skäl, som talar häremot. Det var den sista ärade talaren, hvilken framhöll, att detta förslag hade bort föregås af en lagstiftning i ämnet. Jäväl, det kan vara ett skäl, och det är framhållet i kaffeengrossisternas skrift till bevillningsutskottet med styrka. I fråga om sakens realitet ber jag få säga, att statsmakterna, regering och riksdag, hafva, så vidt jag förstår, vid mer än ett tillfälle under senare

är varit ense därom, att man bör genom lagstiftning vidtaga sådana åtgärder, att vid all förhöjning af skatter eller tullar på vissa stora artiklar, de s. k. kassaartiklarna, vinsten af den förhöjda skatten icke går i enskildas fickor, utan kommer staten till godo, och de meningsskiljaktigheter, som härvid hafva rådt, hafva gällt, huruvida det borde ordnas så, att Konungen skall hafva rätt att besluta eller denna rätt skall tillkomma Riksdagen. Nu har regeringen väckt förslag, som tillvaratager, så vidt ske kan, statens rätt, men på sådant sätt, att Riksdagen ensam skall besluta härom. Det vill synas mig, att afslagen på de kungl. propositionerna 1903 och 1908, i denna riktning nämligen, hafva så att säga väl upptagits af regeringen, den där anordnat sina förslag så, att Riksdagen fått beslutanderätt i dessa frågor. Regeringen har gjort allt, hvad på densamma ankommer, för att tillvarataga statens intressen. Vill nu icke Riksdagen taga vara på statens intressen, så må det vara dess ensak. Jag har svårt att förstå, att det är bättre att statsverket förlorar än att enskilde göra det, då nämligen det icke får förutsättas, att enskilde böra förtjäna på de åtgärder, som staten vidtager för att skaffa sig inkomster för bestridande af sina utgifter.

I detta sammanhang kommer jag gifvetvis öfver till det af bevillningsutskottet gjorda tillägget till Kungl. Maj:ts proposition, på hvilket jag hänsyftade med hvad jag i början yttrade. Detta bevillningsutskottets tillägg lyder: »dock med rätt för Kungl. Maj:t att i särskilda fall, där tillförlitligen styrkes, att vederbörande på grund af tidigare ingångna leveransafstal skulle genom tullförhöjningen tillskyndas förlust, och förtullning för aftalens fullgörande ägt rum under januari 1910, medgifvas befrielse från utgifvande af skillnadsbeloppen, skolande framställning om dylik befrielse göras före den 1 mars 1910». Jag kan icke biträda detta tillägg, ty det vore ett förklarande, att staten vid sin skattelagstiftning vore skyldig att i speciella fall göra undantag, hvilket åter i många fall skulle betaga staten möjligheten att, om jag så får uttrycka mig, slå till med en skatt. Å andra sidan kunde det hafva den påföljd, att å den genom vissa beskattningslagar administrativ myndighet lämnade makt att förbjuda tillverkning eller försäljning af vissa varor skulle kunna grundas anspråk af yrkesidkare på ersättning för förluster, som vållats dem genom statens begagnande af denna rätt.

I fråga om den dag, då den retroaktiva tullsatsen skulle träda i kraft, hafva olika förslag framlagts. Kungl. Maj:ts förslag gäller ikraftträdande från och med detta års början, under det åtskilliga motionärer i Andra kammaren föreslå en tidigare dag. Här har under diskussionen framkastats, att om man skall gå tillbaka, man skulle kunna taga hvilken dag som helst. Mina herrar, ingenting är oriktigare än det påståendet, ty man kan icke taga mer än en enda dag, och denna enda dag är den, som

fastslås genom kungörandet af Kungl. Maj:t, att han beslutit föreslå Riksdagen att tullförhöjningen skall träda i kraft från en viss dag. Då veta köpmän, och då veta alla, att från den af Kungl. Maj:t föreslagna dagen tullen kan komma att träda i kraft; således icke någon annan dag än just denna. Det är i full konsekvens härmed som regeringen handlat och dagen för tullens ikraftträdande blifvit föreslagen. Det finnes icke och kan icke finnas någon annan dag för en retroaktiv tullsats trädande i kraft än den dag kungörandet sker, ty kungörandet konstituerar och innebär grundläggningen för den förhöjda tullen, därest Riksdagen beslutar densamma.

Med hvad jag nu anfört har jag sökt visa, att det kungl. förslaget har fog för sig, såväl beträffande själfva skatten som i fråga om dagen, då den skulle träda i kraft. Därför tillåter jag mig, herr talman, hemställa om bifall till bevillningsutskottets betänkande i 1, 2 och 3 momenten, men att beträffande 4:e momentet det stycke, som jag nyss läste upp, och som börjar med orden: »dock med rätt för» måtte ur betänkandet utgå, så att Kungl. Maj:ts proposition i sin helhet bifalles.

Herr Ljungberg: Jag har antecknat min reservation mot viss del af utskottets motivering, och jag har därvid särskildt syftat på en punkt, nämligen den som lyder så här: »Den ökade beskattning, som på grund af statens finansiella läge uppenbarligen måste tillgripas, bör enligt utskottets förmenande och på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, åstadkommas icke blott genom användande af direkta skatter, utan äfven i någon mån genom anlitande af indirekt beskattning.» Jag intager för min del icke denna ståndpunkt. Jag anser tvärtom, att man, därest så varit möjligt, bort undvika att tillgripa den indirekta beskattningen medelst en konsumtions-skatt, som för flertalet samhällsmedlemmar ställer sig föga tillfredsställande. Det har då för mig gällt att undersöka, huruvida man på den direkta beskattningens väg skulle kunna åstadkomma den nödiga compensationen mot hvad man beräknat erhålla i inkomst genom höjning af kaffetullen. Dessa undersökningar, vid hvilka jag särskildt riktat tanken på att något mer utnyttja den direkta beskattningens väg, som arfskatten erbjuder, hafva bibragt mig den bestämda öfvertygelsen, att för fyllande af statsverkets behof kräfves någon utväg utöfver den direkta beskattningen, och jag har då, i likhet med herr finansministern, för närvarande icke funnit någon mera lämplig utväg än just användandet af tullen på kaffe, särskildt som enligt gjorda beräkningar den föreslagna förhöjningen skulle för den enskilde verka föga märkbart. Det är endast på denna grund, som jag kunnat biträda utskottets förslag.

Det har af ett par föregående talare framhållits, att det hade varit önskligt, att bevillningsutskottet i främsta rummet ägnat sin

uppmärksamhet åt affärsvärldens intressen och sökt låta den i ostörd ro få njuta fördelarna af tullförhöjningen. Jag förmenar tvärtom, att det varit utskottets plikt att i främsta rummet tillse statens intresse, tillse att statskassan bekomme i möjligaste mån den inkomstökning, som med tullförhöjningen vore afsedd. Utskottsmajoriteten har fördenskull funnit den af regeringen föreslagna retroaktiviteten praktiskt lämplig och därför befogad.

Men utskottet har i olikhet med dess ärade ordförande kommit till den uppfattning, att man genom att absolut följa regeringen på den utstakade vägen icke skipar den rättvisa, som enhver äger fog att kräva af statsmakterna. Denna retroaktivitetsfråga är ju en nyhet i vår finansiella statsförvaltning, och den har icke stöd ens i någon nu gällande lagbestämmelse. Affärsmannen har hittills haft grundad anledning antaga, att han icke skulle behöfva vidtaga förtullningsåtgärder till sitt skyddande från förluster åtminstone före en riksdags sammanträädande. Nu är det visserligen så, att ett stort antal affärsmän varit nog försiktiga att före 1909 års utgång vidtaga betydande förtullningsåtgärder; men det finnes däremot andra, som ansett sig utan risk kunna underlåta detta och fullt lojalt träffat aftal angående leveranser under år 1910 utan att i aftalet intaga någon tullklausul eller eljest hafva den utvägen att af sina kunder kunna uttaga den höjda tullen. Det har synts utskottets majoritet som om det här föreläge rent af såsom ett rättfärdighetskraf att tillse, att dessa affärsmän icke genom statens åtgärder tillskyndades *direkt* förlust. På grund häraf har tillägget till mom. 4 tillkommit, och utskottets majoritet har den öfvertygelsen, att genom klok tillämpning af detta tillägg skulle i möjligaste mån kunna skipas den rättvisa, som är ändamålet med all god lagstiftning.

Medan jag har ordet skall jag på förekommen anledning och till utfyllande af utskottets motivering be att få uttala, huru som de importörer, hvilka under sista dagarna under år 1909 verkställt förtullning af så stora kvantiteter kaffe, att de därigenom till fullo täckt åtagna leveranser för år 1910, icke under några förhållanden kunna inrangeras i den kategori af importörer, som med tillägget i mom. 4 afses.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sten dahl: Motionstiden har ännu icke utgått för denna fråga. Det torde väl vara klart, att en så viktig fråga som denna bör behandlas i sin helhet. Herr Thorsson har också i Andra kammaren tillkännagifvit, att han ämnar väcka motion i frågan angående sättet för efterbeskattning af kaffe. Jag antager, att herr Thorsson stöder denna sin motion på den nu sedan juni månad 1909 gällande tyska förordningen om efterdeklarering af kaffe, som införts före tullens trädande i kraft. Den retroaktiva tullen, sådan den nu är föreslagen, har på många håll bland köp-

männen väckt ett ganska obehagligt uppseende därför att den verkar olika. Med åberopande häraf och då Andra kammaren utan votering bifallit begärd återremiss, tillåter jag mig hemställa, att denna fråga måtte återremitteras till utskottet, för att den må komma till behandling i sin helhet.

Herr statsrådet Swartz: Jag ber att med anledning af hvad den siste ärade talaren nu har anfört och hvilket han har gjort i anslutning till det beslut, Andra kammaren nyss fattat, att återremittera frågan till bevillningsutskottet, få säga, att det finnes ju många skäl, som tala för att denna fråga skulle hafva afgjorts hastigare för att förekomma en hel del af de oegentligheter, som helt naturligt följa med ett tillstånd sådant som det närvarande. Men då Andra kammaren har fattat sitt beslut, på den grund att en motion skall där väckas med förslag om tillämpande af ett annat sätt för att tillgodose de statsfinansiella intressena och på samma gång i afsikt att därigenom göra förhållandena mellan de olika individerna, köpmän och andra, mera jämnställda, än hvad de efter det nu föreliggande förslaget måhända skulle blifva, vill jag säga, att det torde ligga så pass mycket i ett sådant förslag, att man borde måhända undersöka det, innan man fattar bestämdt beslut. Anledningen till Kungl. Maj:ts förslag om att tullsatsen retroaktivt skulle komma att tillämpas har ju varit att säkerställa det statsfinansiella intresset. Man har haft ganska grundad anledning att därvidlag föreslå det tillvägagående, som här är förordadt, och jag tror, att det måhända skall visa sig vara för våra förhållanden det mest lämpliga. Men då i alla fall genom, det förslag, som utskottet nu kommit fram med, situationen för närvarande är den, att ett uppskof icke kan på något sätt afficera det statsfinansiella intresset, kan det ju synas, att det kunde vara skäl att taga under öfvervägande ett förslag, som är alldeles nytt, och som man icke varit i tillfälle att här närmare skärskåda, innan man fattar definitivt beslut i frågan. Det kan ju också därvidlag möjligen vara anledning att i någon mån taga hänsyn till den omständigheten, att motionstiden ännu icke är utlupen för motioner i föreliggande fråga. Jag vill således endast säga, att för den händelse Första kammaren skulle finna skäligt återremittera frågan till utskottet, regeringen för sin del under för handen varande förhållanden icke har något att däremot invända.

Herr Boman: Det är ju riktigt, att statskassans intressen blifva fullt tillgodosedda, om man väljer den form, som antydde i herr finansministerns sista anförande, nämligen efterbeskattning af befintliga lager af kaffe. Ja, mina herrar, statskassan, som dock lättare kan bära förluster, är skyddad, äfven om denna frågas afgörande fördröjes, men affärsvärlden tillskyndas orättvisa

förluster, om ärendet hålles sväfvande, särskildt med hänsyn till tullens föreslagna retroaktiva verkan. Det hade varit mycket lämpligare och lyckligare, om den formen valts — att taga efterbeskattning på denna vara — ty därmed hade man icke kränkt någons rätt, äfven om beslutet dröjt. Då hade ingen möjlighet funnits för att den ena skall hafva företräde framför den andra. Konsumtionen hade då, som sig bör, träffats af konsumtionsskatten, och det hade icke, såsom nu i många fall kommer att ske, varit köpmännen, som fått betala en skatt, som konsumenten bort betala. Jag ber därför få hemställa, att kammaren nu måtte fatta beslut.

Jag uppkallades egentligen af ett uttalande af bevillningsutskottets ärade ordförande. Han påstod, att dagen för tillämpandet af den retroaktiva tullsatsen konstituerades af Kungl. Maj:ts kungörelse. Jag kan icke förstå den tankegången, då det icke finnes något i grundlagen nämndt härom. En annan sak är, att detta kungörande, särskildt om det föregåtts af en sådan lagstiftning, som är föreslagen af de af herr finansministern tillkallade kommitterade, kommer att säkerställa statskassan för att verkligen få ut den retroaktiva tullsatsen. Men att Riksdagens rätt skulle hafva samband härmed kan jag icke förstå.

Så gjorde samma ordförande i bevillningsutskottet det uttalandet, att han icke ville erkänna det skälet, som är angifvet mot den retroaktiva tullsatsen, att den borde hafva föregåtts af en lagstiftning. Men detta behandlade han »en bagatelle» och kallade det ett formellt skäl. Jag tycker, det är ett ytterst viktigt materiellt skäl. Om en lagstiftning skall ändras, bör väl ändringen gå före tillämpningen. Jag har ingen anledning att frångå mitt yrkande.

Herr Cavalli: Endast några ord i anledning af uttalandet från regeringsbänken.

Jag anser mig, utan att förändra, vilja för kammaren framhålla, att, om ärendet, såsom jag förmodar efter det uttalande som skett från regeringsbänken, varder till utskottet återremitteradt och med den motivering som legat till grund för det framställda yrkandet, utskottet icke kan på kort tid behandla ärendet. Frågan om undersökning hos enskilda personer af befintliga kaffelager och deras eventuella skyldighet att deklarerera dessa och alla därmed förenade, efter min uppfattning icke behagliga, åtgärder, allt detta måste ovillkorligen kräfva lång tid. Det är endast detta jag har velat påpeka för kammaren.

Herr Trygger: För min del kan jag visserligen icke finna, att tillräckliga skäl föreligga för en återremiss, men då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har förklarar, att han icke har något emot en återremiss, och jag kanske får tolka detta

yttrande så, att han rent af icke ogärna ser en återremiss, vill jag för min del icke sätta mig emot densamma, utan får förena mig i det gjorda yrkandet.

Herr statsrådet Swartz: Jag ber att endast mot den siste ärade talaren få säga, att i mina ord lika litet vid detta tillfälle som vid något annat får läggas annat än hvad som finnes i dem. Jag har icke uttalat någon önskan, men jag har ansett mig skyldig förklara, att från vår sida icke finnes något hinder mot en återremiss, för den händelse situationen ansåges kräfva en sådan åtgärd.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att med anledning af de olika yrkanden, som därunder framställts, propositioner komme att göras särskildt beträffande hvarje punkt i det föreliggande betänkandet. I afseende å punkten 1 hade förekommit följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den af herr K. G. Karlsson m. fl. vid punkten afgifna reservation; och 3:o) att punkten skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att bevillningsutskottets betänkande nr 3 punkten 1 skall visas åter till utskottet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 66;

Nej 52.

Vid härefter beträffande en hvar af punkterna 2—4 gjorda propositioner visades dessa punkter åter till utskottet.

Anmäldes och bordlades lagutskottets memorial nr 3, i anledning af återremiss från Andra kammaren af lagutskottets utlåtande nr 1 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af § 27 mom. 1 värnpliktslagen den 14 juni 1901.

Herr *Bohnstedt, Edvard*, afgaf en motion, nr 45, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till förordning om ändrad lydelse af 3, 8, 41 och 58 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Upplästes följande ingifna läkarintyg:

Att presidenten friherre *L. Åkerhielm* på grund af sjukdom (feber) är förhindrad att under närmaste dagarne bevista Riksdagens sammanträden, intygar,

Stockholm den 9 febr. 1910,

Frith. Odenius,
leg. läk.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Åström* från och med den 14 till och med den 25 innevarande månad.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 12,48 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
